

Peer Reviewed Referred
and
UGC Listed Journal
(Journal No. 40776)

45
1st Part
2018
AJ

AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL
ISSN 2277-5730

AJANTA

Volume - VII, Issue - IV IMPACT FACTOR / INDEXING
Marathi Part - II 2018 - 5.5
October - December - 2018 www.sjifactor.com

AJANTA PRAKASHAN

ISSN 2277 - 5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume - VII Issue - IV MARATHI PART - II October - December - 2018

Peer Reviewed Referred
and UGC Listed Journal

Journal No. 40776

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

IMPACT FACTOR / INDEXING
2018 - 5.5
www.sjifactor.com

❖ EDITOR ❖

Asst. Prof. Vinay Shankarrao Hatole

M.Sc (Maths), M.B.A (Mktg.), M.B.A (H.R.),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod. & Dir.), M.Ed.

❖ PUBLISHED BY ❖

Ajanta Prakashan
Aurangabad. (M.S.)

CONTENTS OF MARATHI PART - I

Sr. No.	Name & Author Name	Page No.
२७	ग्रंथालय डिजिटायझेशन एक सांघिक कार्ये प्रा. दत्ता सोपनराव सोळंके	१२०-१२४
२८	हवामान बदलाचे भारतीय शेतीवरील परिणाम डॉ. कदम अरविंद वसंतराव	१२५-१२९
२९	राजर्षी छत्रपती शाहू महाराजांचे लोकाभिमुख विकासात्मक पर्यावरण विषयक धोरण प्रा. रामचंद्र गुरुलिंग धुले	१३०-१४०
३०	आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार यशवंतराव चव्हाण प्रा. डॉ. सौ. मंजिरी म. कुलकर्णी	१४१-१४३
३१	मराठीला जागतिक स्थान देणारे - राजर्षी शाहू महाराज डॉ. श्रीपती म. रायमाने	१४४-१४६
३२	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि भारतीय संविधान प्रा. दत्तत्रय वाय. साखरे	१४७-१५१
३३	सोशल मीडियाचा राजकीय नेतृत्व व निवडणूकीवर होणारा परिणाम डॉ. सुजाता एस. पाटील	१५२-१५६
३४	स्त्रीमुक्तीच्या आद्य प्रवर्तिका : पंडिता रमाबाई प्रा. डॉ. रेण्मा दिवेकर	१५७-१६१
३५	राज्यशास्त्र निवडणुक आयोग प्रा. विजय मुरलीधर गावंडे	१६२-१६८
३६	मराठा राजघरण्यातिल कर्तबगार स्त्रिया विशेष संदर्भ राजमाता जिजाबाई डॉ. जि. व्ही. गट्टी	१६९-१७१
३७	हैद्राबाद मुक्ति लढ्यातील महिलांचा सहभाग प्रा. चाटे नारायण संभाजीराव	१७२-१७४
३८	मुक्तिबोध का राजनीतिक चिंतन डॉ. सहदेव वर्षारानी निवृत्तीराव	१७५-१८१

३१. मराठीला जागतिक स्थान देणारे - राजर्षी शाहू महाराज

डॉ. श्रीपती म. रायमाने

मराठी विभाग प्रमुख, जी. आर. बागेवाडी महाविद्यालय, निपाणी.

प्रास्ताविक

मराठी भाषेला अंतरराष्ट्रीय स्थान प्राप्त करण्यास राजर्षी शाहू छत्रपतींचे मोठे योगदान आहे. कोणतीही कला किंवा साहित्य यांचे दोन भाग पडतात. पहिला भाग म्हणजे त्या साहित्य निर्मिती मागची प्रेरणा किंवा त्या साहित्य निर्मिती मागचे कारण आणि दुसरा भाग म्हणजे प्रत्यक्ष साहित्य निर्मिती. नेपोलिअन बोनापार्ट जन्माला आलाच नसता तर त्यांच्यावरच्या सतराशेहून अधिक चरित्र कांदबऱ्यांची निर्मिती झालीच नसती. छत्रपती शिवाजी महाराज जन्माला आलेच नसते किंवा तात्कालिक सुभेदारासारखे आदिलशाह किंवा मोघलांचे मांडलिक बनून राहिले असते तर आज त्यांच्यावर तुलनेने जे काही थोडीफार साहित्य लिहिले गेले ते लिहिले गेले नसते. त्यामुळे महापुरुषांची जीवने, त्यांचे विचार त्यांच्या वर्तनांचे उल्लेख अशा अनेक गोष्टी साहित्य निर्मितीस कारणीभूत ठरत असतात. हेच त्यांचे साहित्यातील मोठे योगदान आहे.

महापुरुषांची एखादी छोटीशी कृती किंवा त्यांनी उच्चारलेले एखादे वाक्य देखील साहित्यानिर्मितीत मोठे योगदान होऊ शकते. आधुनिक भारताचा इतिहासात आपल्या समाजसुधारणेच्या कार्याने ज्यांनी आपला ठसा उमटविला, त्यामध्ये राजर्षी शाहू महाराजांचे नाव महत्वाचे आहे.

एक भाषा टिकवायची असेल किंवा मराठी भाषेची सीमा वाढवायची असेल तर साहित्याचे कार्य चालू ठेवले पाहिजे. मराठी साहित्यातील १९२० नंतर उदयाला आलेल्या लेखकांपैकी जे समाजाशी, समाजाच्या परिवर्तनशी नाते सांगणारे लेखक होते त्यांच्या लेखनाला शाहू महाराजांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा स्पर्श दिसतो. आणि त्यांच्या विचाराने मराठी भाषा जागतिक स्तरापर्यंत पोहोचली आहे. राजर्षी शाहूंचे कार्य मराठी साहित्याक्षेत्रात अत्यंत मोलाचे आहे. त्यांनी जीवनामध्ये अनेक समाजिक, शैक्षणिक कामे केले आहेत.

छ. शाहू महाराजांचे शैक्षणिक कार्य

महात्मा फुल्यांनी ई.स. १८८० पासून ब्रिटीश सरकारकडून सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाची मागणी केली १२ वर्षांच्या आतील सर्व मुला-मुलींना प्राथमिक शिक्षा मोफत ध्यावे अशी मागणी केली. पण त्या काळात फुल्यांच्या शिवाय शिक्षणासाठी तसा कोणी प्रयत्न केला नव्हता. त्याकाळी बहुजन समाजामध्ये शिक्षण घेतलेल्या लोकांची संख्याही अत्यंत कमी होती. शिक्षण घेणे हे ब्राम्हण समाज व श्रीमंत लोकांचे काम आहे. असं समज समाजामध्ये रूढ होती.